

eféle egyleteink szélitiben keletkezése, szaporodása és virágzása, szintén azt bizonyítja, hogy e téren sem akarunk visszamaradni a század uralkodó áramlatától, mely az anyagiság körében mozgó érdekei és modern realizmusának érvényesítése mellett is oly szépen össze tudja egyeztetni a philanthropismus magasztos tényeit.

A vidéki társadalmi élet egyik legjelentékenyebb mozgató erejét képezik, csak például hozzuk fel, mert éppen a philanthropismus magasztos tényeiről szoltunk. — a tüzoltó-egyesületek. Ez egyesületeknek kettős hivatásuk és feladatuk van. Az egyik a nemesebb: a vagyonmentés. A másik, mely azonban egy cseppet sem áll mögötte tulajdonképeni rendeltetésének, az, hogy a társadalomban az osztályok között keletkező válaszfalat teljesen ledöntse s a társadalmi ellentéteket kiegyenlítse. Mint demokratikus alapokon nyugvó intézmény hivatva van arra, hogy a társadalmi osztályoknak egymáshoz való közeledését előmozdítsa.

S ha az egyesülési törekvések tág mezijén tovább tekintve felemlítjük még a sportegyesületek különböző nemeit: a tornaegyesületeket, athletikai klubokat, kerékpározó egyleteket, csónakázó társulatokat, melyeknek egyikével vagy másikával bizonyára bármely vidéki városban is találkozunk, akkor be kell ismernünk azt, hogy a régi elvet: „ép testben ép lélek“, a megvalósításhoz vezetendő, mindenütt s mindent elkövetnek arra nézve, hogy nemzetünk az eisatnyulás ellen megóvassék.

De nem akarva sok mindennel előhozakodni, még csak a kaszinókat, társas és olvasóköroket hozzuk fel,

melyek kiválólág arra vannak hivatva, hogy a vidéki társadalmat alapjában szabályozzák és sok tekintetben irányt szabjanak polgáraink tevékenységének.

A hivatása magaslatán álló kaszinónak, vagy bármily néven nevezendő társaskörnek mindig kell annyi erkölcsi tekintélyvel birnia, hogy irányt szabjon a kebelébe tartozó testületi tagok tevékenységének s ezek által közvetve az összes lakosság tevékenységének is, nyilvánuljon ez akár társadalmi, akár bármely más irányban. Ha az ily társaskör nem tudja e hatást előidézni, akkor nem életképes s intező férfiak csak hagyják el azt a helyet, melyre őket a közbizalom emelte, de a melyre gyámoltalanságuk által méltatlanokká váltak.

Az általunk felhozottakból csak azt akartuk lekövetkeztetni, hogy oly helyeken, hol az egyesülési törekvés ily tág irányban s ily kiterjedt mezőkön mozog, ott a társadalmi haladás elmaradhatatlan: s minthogy pedig vidéki városaink legnagyobb részében, s talán mindenütt, hasonló jelenségekkel találkozunk, bátran elmondhatjuk azt, hogy a vidéki társadalom mozgató erőit az elősorolt különböző egyesületek képezik.

Évtizedekkel ezelőtt ez egyesülési törekvések legnagyobb része ismeretlen volt előttünk. Akkor a vidéki társadalom lüktető erőit csak egyesek képezték, most a legtekintélyesebb egyesületek alkotják. Akkor csak egykét egyén tett a társadalomért valamit, most egyesült erővel mindannyian oda működünk, hogy emeljük azt s tekintélyessé tegyük.

A vidéki társadalmat ma az egyesületek alkotják s képezik. Mennél

több virágzó egyesülete és társulata van valamely vidéki városnak, annál élénkebb annak társadalma, annál inkább mondhatjuk azt, hogy ott az élet kelemesebben tölthető.

Mi az egyesületek számából, azok virágzó vagy tengő állapotából vonjuk le következtetéseinket valamely város társadalmi életére s társadalmi egyedeinek sikeres vagy sikertelen működésére. S mert ugy tudjuk, hogy az egyesületi szellem vidéki városainkban mindinkább terjedőben van, bátran merjük hangoztatni azt, hogy a vidéki társadalom s az igazi vidéki társadalmi élet valójában csak napjainkban van kifejlődve s a mult évtizedek vidéki társas élete még embrióját is alig képezheti a mai kifejlett vidéki társadalmi életnek.

CORYDON.

A testi nevelés reformjáról.

Az általános reformszellel kormányzatunk minden ágában utat tör magának, átalakítja az elavult intézményeket, vagy újakat teremt, melyek megalkotásához eddig elé nem volt érzék, erő vagy akarat.

Kozoktatásügyünk minden vonalán meg látszik a reformaera hatása. Kiváló cultusministerünk az egyetemi rendszer átalakításától kezdve le a kisdedóvas törvénybeiktatásig maradandó alkotásokat mivelt. Ujabbán pedig a kozoktatásügynek eddig talán leginkább elhanyagolt részét tette hazaíás gondoskodása tárgyává, midőn a testi nevelésnek minden fokon reformálását programjába vette s e nagy feladatot igen gyakorlati s biztos eredménnyel kecsegtető módon készül megoldani.

Lehetetlenségeket természetesen nem szabad követelni. Ne kívánja senki, hogy ez elhanyagolt téren, melyen eddigelé mondhatni semmi sem történt, egyszerre csodák álljanak elő. Minden esetre lélekemelő dolog

landó divatról vagy tartós szokásról itt szó sem volt. III. Henrik uralkodása alatt, a ki különös kegyencvilágot honosított meg udvarában, a férfiak épugy kendőzték magukat, mint az asszonyok. Henrik halála után különös gonddal művelték a kendőzést és összekapcsolták egy másik szokással, mely abból állott, hogy apró fekete flastromdarabkákkal ragasztották tele arcukat. Ezt a szokást Pierre Juvenay „Discours contre les femmes de brailles“ című 1637-ben megjelent művében utálatosnak mondja. Anna királynének az a szokása, hogy a kendőzést nem használta a piros színt, csak nagyon kevés visszhangra talált.

XIV. Lajos uralkodása alatt a kendőzés megint valóságos orgiákat ült. Ha olvassuk, hogy ebben az időben a férfiak is flastromokkal betapasztva jelentek meg a szalokban, könnyen elképzelhetjük, hogy mily fokban üzték a kendőzést az asszonyok. Es csakugyan akkoriban a nők nemcsak ajkukat, arcukat és szemöldöküket, de fülüket, vállukat és karjukat is befestékelték. Ez az esztelen divat természetesen erős visszatevő keltett az okos és józan emberekben így La Bruyère csak a legjózanabb körök felfogását tolmácsolta, midőn „Caractères“-jeiben kiméletlenül ostorozta a kendőzés maniját.

De mindez mit sem használt. A kendőzés divatja annyira hódított, hogy azt, a ki nem hódolt neki, udvarképtelennek tartották. — Akadtak ugyan finomabb szellemű és műveltségű asszonyok is, a kik erélyesen kikelték ez utálatos szokás ellen, de tiltakozásuk sehol sem talált visszhangra.

Valamint a kendőzést egy francia királynak a kegyence emelte a hatalom polczára, ugy megint csak egy francia királynak a törvényes felesége volt, a ki ezeknek a visszaéléseknek véget vetett.

Mária Antoinette befolyása alatt, a ki természetességével iparkodott hatni a környezetére, a kendőzés mindinkább kezdett veszíteni addigi hiteléből. Ettől az időtől fogva a kendőzés már nem volt oly nagyhatalom, a melynek mindenki szótalan, kénytelen lett volna magát alávetni. De ez csak addig tartott, míg I. Napoleon felesége, ki pompásan értett hozzá, hogy barna arcszínét piros és fehér festék alkalmazásával enyhítse, a kendőzést újra visszahelyezte régi jogaiba. Ő maga is rajba lévén ennek a szokásnak, I. Napoleon az udvarhölgyek körében is elősegítette a szokás újra elterjedését.

Rémusat azt írja Napoleonról, hogy egy ízben így szolt egy udvarhölgyhöz: „Miért jelenik meg előttem piros festék nélkül? Nagyon halvány.“ A hölgy azt felelte, hogy megfélekedett a festékről. Erre Napoleon felkiáltott: „Lehetséges? Nő, a ki megfélekedezik a festékről! Hiszen a nők csak két dologgal rendelkeznek, a mi jól áll nekik, s ez: a piros festék és a köny.“

Oroszországban már ősidőktől fogva ugyanennek az elvnek hódoltak, a nélkül, hogy sejtették volna is, hogy valamikor oly nagy ember, mint Napoleon igazat fog adni nekik. Itt a kendőzést sokkal durvább és izléstelenőbb modorban üzték, mint Franciaországban. Nagy Péter idejében az asszonyok ugy festették magukat, hogy arcuk egészen lisztes volt, piros festékekkel behintve. Ezenkívül apró kis flastromokból kocsikat, fákát, lovakat stb. raktak ki arcukon.

Érdekes, a mit egy 1800-ban kelt jelentésben a moszkvai nőkről olvasunk: „A kendőzés az orosz nőknél nagyon divatos. A középosztálybeli nők különös módon festik az arcukat. Fehér alapon kerek piros foltokat raknak fel, melyek olyan benyomást tesznek a nézőre, mint a nürnbergi babák.

Ehez járul még az is, hogy a fogat valami páczzal befeketitik, mi által regényes külsejük még furcsábbá lesz. Az előkelők is festik magukat, de több izléssel és ügyességgel. Vannak, a kik mellüket és alsó karjukat is bemázolják, sőt a hajukat és szemöldöküket is festik.“

Nem oly mértéktelenül, de mégis eléggé kultiválták a kendőzést Németországban is, hol különösen a XVI. században volt nagyon elterjedve ez a szokás. Persze itt is akadtak olyanok, a kik ostorozták e hóbortot, de hiába, nem bírtak az asszonynevelés makacsságával.

Csak ismétlésekbe kellene bocsátkoznunk, ha el akarnánk mondani, hogy a spanyol, angol, magyar, lengyel stb. nők hogyan es miképen kendőzték magukat. A história azt bizonyítja, hogy az asszonyok, hiúságtól ösztönözve s a hóbortos divatnak hódolva, mindenütt mesterségesen iparkodtak pótolni lassanként elmuló fiatalságuk üdeségét.

De érdekes tény az, hogy a kendőzés mindig a férfiakban talált leghevesebb ellenőrzőre s így elég érdekesnek találjuk, cikünkünket La Bruyère-nak következő felszólásával fejezni be: „Ha az asszonyok csak a maguk szemében akarnak szépek lenni, ha csak maguknak akarnak tetszeni, akkor bátran hódolhatnak az öltözködésben és a piperében a maguk izlésének és szeszélyeinek. De ha a férfiaknak akarnak tetszeni, ha ezek kedveért kendőzik és preparálják magukat, ugy az egész férfivilág, vagy legalább a többség nevében mondhatom, hogy a pirosító és a kendőzés utálatossá teszi őket; hogy a piros szín véníti és eltorzítja az arcot s hogy mi ép ugy gyűlöljük őket, ha kendőzve vannak, mintha szájukban hamis fogakkal lépnek elénk.“

E—s.

lenne, ha a kormány egy szép napon azzal állna elő, hogy az ország minden iskolájában téli tornacsarnokot, nyári tornatér létesít, mintaszerűen berendezi ezeket tornaszerekkel, állami tornatanár-képezdét állít, az egyetemeken vivőtermeket létesít stb., de mindezekhez hányzik a pénzügyi erő, — mert az állami pénzügyek váratlan rózsás kinézése sok óvatosságra, mindenképpent pedig a közszükségletek kellő sorrendjének és kielégítési egyensúlyának gondos meghatározására készítenet — azután általában századok mulasztásait egy varázsütésre kipótolni nem lehet s a természetellenes fejlődés könnyen meg is bosszulná magát.

A mi azonban már eddig is történt, több az ötletszerű kezdeményezésnél, sőt határozottan egy tervszerű komoly elhatározásra vall. A tornatanár-képzés reformját a korsolyázásnak a leányiskolákba bevitelére követte, legutóbb pedig az ifjúsági tornaversenyek rendezése határozottatott el.

A minister terve szerint az egyetemek, akadémiák, felsőbb tanintézetek és középiskolák felsőbb osztályainak ifjúsága e nyártól kezdve minden nyáron a főváros megfelelő helyén (az Orozy-kertben vagy pedig a budai Vérmezőn) országos versenyeket tartana. A versenyek programjába felvételnek mindenféle testgyakorlatok, testedző játékok és katonai testgyakorlatok. A győztesek pályadíjakat, az iskolák pedig dícsérő okleveleket nyernek. Ily versenyeknek meglesz üdvös hatásuk az ifjúság kiképzetésére; megmutatva, melyik iskolában legjobb az általános eredmény, buzdítólag foghatnak a kevésbé jó iskolákra is. A látványosság is kívánatos bizonyos fokig, de nem ez a fődolog, aztán ez ugyis elérhető, ha az egyes iskolák különváltan végezik a gyakorlatokat. A szorgyakorlatok azonban ez esetben természetesen háttérbe szorulnak, ellenben előtérbe lépnek a tömegesen végezhető szabad- és rendgyakorlatok. A testedző játék is verseny tárgyává teendő, még pedig úgy, hogy minél több játékot kellene bemutatni s a győztes tanulóknak viselhető érmek adassanak, mely külsőségnek gyakorlati jóhatása nem maradna el.

Nem célunk és nem is feladatunk a kérdés részleteihez tüzetesen hozzászólni, de melegen üdvözöljük magát az eszmét, mely a testi nevelés iránt fokozottabb érdeklődést kíván felkeltetni, s mely a nevelés ezen ágának lendületet kíván adni, a mire bizony égető szükség van, mert testedzés dolgában nagyon hátra vagyunk még a művelt külföld mögött.

Pedig ez nem olyan kis hiány, mint a hogy azt az eddigi közfelfogás képzelte. Egy nemzet ereje, életrevalósága, tehát jövője nagy részben a nép testi erején fordul meg, mert a gazdasági és kulturális haladás is lényegében szorosan összefügg a nép erőteljességének fokával.

Régi de örök igazság: „mens sana in corpore sano“, csenevész testben ép és erőteljes lélek rendszerint nem lakhatik. De ha egyes individuumoknál fordulnak is elő kivételek, ha meg is esik gyakran, hogy vézna testben nagy szellem és férfias bátorság, akaraterő lakhatik: e kivétel az emberek nagyobb csoportjánál, a nemzeteknél nem fordulhat elő, mert egy elsatynult, elpuhult nemzet sem kulturális, sem gazdasági téren nem vihet vezérserepet, sőt rendszeren minden irányban lesüllyed és pusztulás útjára lép.

Hála Istennek a magyar fajnál nem olyan szomorú még a kép, mint azt némely tulzók kiszíneznék szokták, kik nemzetünk elsatynulásáról fennen beszélni szeretnek. De nem is állunk olyan jól testi erő dolgában, hogy jogosult lenne azon indolentia, mely eddigelé a testi nevelés iránt általában viseltettünk. Az igazság közepén van, párduczos őseinkhez képest persze egy kissé hanyatlottunk, de ez talán első sorban nem nemzetünk elkeresodásának, mint inkább a mai lázas élet másutt és mindenütt nyilatkozó hatásának tulajdonítandó. Az is igaz, hogy a sorozások eredménye általában nem valami örvendetes képet tár elő. Le

kellett a katona mértéket szállítani, be kellett hozni a negyedik korosztályt s még sincs olyan ujoneozási év, hogy egyik vagy másik járás contingensének egy részével adós ne maradjon. De azért a vészharangot nem szabad meghuzni, legkevésbé pedig megingatni a nemzetünk jövőjében vetett hitet.

Egy azonban bizonyos és ez az, hogy a multnak sok mulasztásait kell nekünk sok minden téren, különösen a testi nevelés terén kipótolni, a hol — mint már több ízben kifejeztük — eddigelé édes keveset, jóformán semmit sem tettünk. Érzéketlenek voltunk legfőképp életérdekeink: közegészségügy követelményei iránt. Ujabbban egy egészséges áramlat kezd úgy az activ politikában, mint társadalmi téren és az általános közhangulatban terjedni, melynek üdvös eredményei kimaradhatlanok.

M. K. — s.

IRODALOM.

A „Magyar Hirlap“ pályázata. A „Magyar Hirlap“ 100 arany pályadíjat tűzött ki egy elbeszélésre, mely 2-3 esetleg több ivre terjedhet, továbbá 40 aranyat egy tárczára, végre 10 aranyat egy eredeti újdonságra. Az elbeszélés szeptember 30-ig, a tárcza argusztus 30-ig küldendő be, jeléges levéllel ellátva. A jutalomdíj az aránylag legjobb munkának kiadatik. Az eredeti újdonságra kitűzött 10 arany minden hónap 20-án kiadatik a laphoz beküldött összes hírek közül azon hír írójának, a mely zsurnalisztikailag e hónapban legbecsebb volt.

Sirisaka Andor pécsi tanító, kinek „Magyar Közmondások Könyve“ című jeles munkája nagy elterjedésnek örvend, külön lenyomatban adta ki fenti munkája egy részét „Tanulmány a közmondásokról“ cím alatt. Ebben a közmondások fogalma, eredete és fejlődése, különböző elnevezései, kiterjedése, módja és modora foglaltatnak. A további fejezetek cziméi: Jelviség (symbolismus) a közmondásokban. Nyelvsajátosság. Nyelvvirágok. A közmondások rokonságai. A közmondások irodalma. (Szerző munkájának ezen részére különösen felhívja nyelvészeink figyelmét) Életrajzi adatok. Legvégül szemelvények, tíz régebben élt közmondásgyűjtő író és szónok után, nevezetesen: Szenczi Molnár Alberttől, Pázmány Péter után, Beniczky Példabeszédeiből, Mikes Kelemen Leveleiből, Kis Viczay Péter művéből, Faludi Ferencz Jegyzőkönyvéből, Kovács Pálnak Példa- és Közmondásaiból, Baróti Szabó Dávid munkájából, Szirmay Antal könyveiből és Czuczor Gergelytől.

Ezen 88 lapra terjedő csinosan kiállított füzet ára csak 33 kr., úgy hogy azt még a legszerényebb anyagi viszonyok közt is minden irodalompartoló megszerezheti.

A „Magyar Közmondások Könyve“ című munkája árát 1 frt 20 kr-ra szállította le a szerző. Ajánljuk a kiváló érdekű művet olvasóink figyelmébe.

HIREK.

Személyi hírek. Hertelendy József megyénk főispánja a lefolyt héten gyengélkedett. Mint örömmel értesültünk állapotában már lényeges javulás állott be s jövő számban már remélhetőleg teljes felépüléséről adhatunk számot. Herczeg Thurn-Taxis Egon, a bega-szent-györgyi kerület országgy. képviselője a mult héten Écskára Harnoncourt Felix grófhhoz érkezett, honnan pénteken városunkba rándult s több látogatást tett. — Fehér Ipoly főigazgató mult csütörtökön érkezett meg a helyb. főgymn. alapok felülvizsgálása céljából.

Halálozás. Gartlgruber Mihály az első nkikindai takarékpénztár igazgató helyettese f. hó 4-én elhunyt. Temetése folyó hó 6-án délután 4 órakor ment végbe nagy részvét mellett. Béke hamvaira.

Jegyzői szigorlatok. Torontál vármegye törvényhatóságánál megtartott tavaszi községjegyzői szigorlatok mult szombatn fejeztettek be. A vizsgáló bizottság Rónay Jenő kir. tanácsos, alispán elnöklete alatt: Daniel László, Kaczvinszky Kálmán, Kovách Agoston, dr. Mihalovich Odön, Poroszkay Béla, Steinbach Antal, Schiller Lipót és Szigethy József urakból állott. A szigorlatra jelentkeztek 17-en, kik közül visszalépett 1, az írásbelin megbukott 2, a szóbelinél 3, a vizsgálatot jó eredménnyel letették 11-en és pedig egy hangulag: Ferch Rezső, Kondoray László, Mohaupt Gyula, Predits Péter, Risztics Pál, Szávics Dusan és Vecsera Antal; — szó több séggel: Boberits Dragolyub, Czégény András, Hunyár Mátyás és Klempay Elek.

Az antalfalvi szolgabírói járás székhelyének áthelyezése ellen Paulini Sámuel antalfalvi lelkész vezetése alatt ötven tagból álló küldöttség tisztelettel f. hó 5-én délben Rónay Jenő kir. tanácsos alispánnál. A küldöttség vezetője igen lendületes beszédben védte Antalfalva község érdekeit Torontál Várhely község ellenében, mely a járási székhely odahelyezését kérte, kiemelve egyszersmind azt, hogy Antalfalva lakossága bár tötnyelvű, de mindenkor hazafias érzelmű és a törvényhatóság rendeleteinek hű öre és végrehajtója. Az alispán válaszában megnyugtatta a küldöttséget, kijelentve, hogy az áthelyezés kérdése még komolyan szóba sem jöhet, annyival is inkább, mert ez a kisebbség óhaja, de az áthelyezést semmi lényeges ok nem is teszi kívánatosá. A küldöttség szónoka megköszönve a szívélyes választ, Daniel László megyei főjegyzőnél tisztelettel; — a gyengélkedő főispánnak Rónay alispán adta tudomására Antalfalva kérelmét.

Iskolalátogatás. A helybeli községi iskolákat a mult hét folyamán Scossa Dezső torontál megyei kir. s. tanfelügyelő tüzetesen megvizsgálta s úgy az egyes osztályokban tapasztalt előmenetel, valamint a gyermekek egészségi állapota fölött meglegedését nyilvánította. Május 4-én és 5-én a tanfelügyelő a nagybecskereki izraelita iskolákat vizsgálta meg, a hol dr. Klein Mór rabbi és iskolai igazgató kalauzolása mellett minden osztályban két órát töltött s a tapasztaltak fölött szintén meglegedésének adott kifejezést. Közlebb a helybeli gör. kel. szerb elemi és a r. kath. zárdai iskolák hivatalos látogatását fogja a tanfelügyelő eszközölni, miközben az iparostanonczok és kereskedőinasok esti tanfolyamait is tüzetes megfigyelés alá veendő.

A helybeli k. főgymnasium gyakorló-iskolájának évzáró ünnepe f. hó 18-án (pünkösd másnapján) d. e. 10 órakor lesz a főgymnasium épületében. A tanuló ifjúság ezen ünnepére a t. szülőket és a nevelés tanítás ügyének barátait tisztelettel meghívja a főgymn. igazgatóság.

Zászlószentelés. Az „Écska i ö n k. t ü z o l t ó e g y l e t“ f. é május hó 17. és 18-án pünkösd ünnepén tartandja Écska nagyközségében zászló felavattatási ünnepélyét. A tervezendő ünnepély főbb részletei következők: 1891. május hó 17-én este 8 órakor fáklásmenet; ezután az uradalmi sörház nagy dísztermében ismerkedési estély. 1891. május hó 18-án reggel 5 órakor ébresztő, 8 órakor gyülekezés a szertár előtt téren; innen az ünnepélyes szent misére vonulás a róm. kath. egyházba, hol is a zászló felavattatik. Ezután, a róm. kath. szent-egyház előtt létesítendő díszcsarnokban a zászló úgy a gör. kel. n. e. szerb, valamint a gör. kel. n. e. román plébánosok által szintén felavattatik, mikor is a ünnepély diszelnökének beszéde után, a szegkek beverése következik. Délután 2 órakor bankett. Bankett után az emlék-érmek kiosztása; ezután kirándulás a közel fekvő uradalmi erdőbe. Este táncvizigalom. Beléptidij személyenkint 50 kr.

Színház. A városi színházból hétfőn költözött ki a magyar (igazabban operette-) muzsa. Csóka Sándor társulata Margó Célia vendég-primadonnával együtt, kedden szállt a vonatra, mely alkalomból sokan kikísérték a rövid ittlét után annyira megkedvelt társaságot. A búcsuzásból a legjava persze Margó Céliának jutott ki, itt is övé volt az oroszlánrész, mint a tetszészajban. A színpad azóta üres lett, és unottan ásit a kihalt nézőterre; néha-néha mintha a Boccaccio, Királyfogás avagy Suhancz elcsépelet dallamait énekelnék titokzatos karéneken a tetőzetre, meg a függönyre mázolt angyalok. Már ők is! . . . A 150 éves kanapé, a két konyha-asztal, a mult évezredbeli lámpák és Potemkin muszkagenerális urtól megvetett dekorációk pedig mintha fájoan sóhajtoznak bele ebbe a titkos neszbe: vajjon mikor lesz megint feltámadás? Még sokáig, sokáig szerepelni óhajtunk! Amen!

Búcsuzás. A p. ü. ministeriumba történt váratlan visszahelyeztetésem folytán, mindazon jó barátaimtól és ismerőseimtől, kiktől — az idő rövidsége miatt — személyesen búcsút nem vehettem e lap útján veszek búcsút. Tartsanak meg továbbra is becses emlékekben Ifj. Kovács Sándor, p. ü. ministeri számtiszt.

Ki a zoldbe! Ez most a jelszó. Az üden mosolygó lomb, a bokrok illatos virágfürtjei s a megérkezett dalosmadarak hívogatóan csábítják a gyárió emberiséget egy kis májusi lustalkodásra — az erdő árnyos pázsitján. Hisz erdők nekünk is — lehetne! Pázsit is akad benne, az ott legelő tehéncordák kegyes elnézéséből; — közön ség is akadna aki majálistozni akar, — csak egy hiányzik: a szabad bemenet Cherub áll elébed, lángoló palossal (mely az erdő törvény tiltakozását lövelli feléd) s hatalmas szavával kiáltja: ember vissza a paradicsomból (?), itt csak tehének van joga hüselni. Hát ez is valami. De majálistozó közönségünk érdekében mink is kérünk egy engedékeny paragrafust. Kellemes kárpótlást ígér azonban az écskai erdő, városunk közönségének ez ősi pünkösdi-kiránduló helye, melyet tulajdonosa gróf Harnoncourt Felix a kiránduló közönség számára újból megnyitott. Az erdőt ugyan erősen megrikították a mult éveken, de azért hűvös árny és hűsítő sör akad minden Écskára ránduló számára.

A szerb határszélén való átkelésnél megszüntetett utlevélkényszer szükségessé teszi, hogy a gyanusnak feltűnő egyének igazolásra szólítassanak föl és ha magukat igazolni nem tudják vissza is utasítsanak. Ez indokból figyelmeztetjük a közönséget, bár az utlevélkényszer megszüntetett, még is czélszerű ha az utazó közönség magát igazolványokkal ellátja.

Tűzfárma. Hétfőn este 9 órakor a „Boccaccio“ előadása közben ama hír szivárgott a színházi közönség körébe, hogy a begaparti elevátorok kigyulladtak. E hír észre vehető izgatottságot keltett, szerencsére azonban csak hír maradt. Fennjelzett napon ugyanis az elevátorok tetőzetét egy bádogos javította, ki este eltávozván gondatlanságból a tetőzeten hagyta kézi tűzhelyét, mely a szélrohamban feléledvén sziporkákat szórt. Brandstädter begaparti állomásfőnök a tűzszikrákat meglátva rosszat sejtett s azonnal alarmirozta a tűzörséget, mely dicséretes gyorsasággal megjelent, de akkorra már a tűzkráter ártatlanná volt téve. A tűz hírére Rónay Jenő, alispán a t. h. é. vasutak igazgató elnöke is kisietett s a raktárakban vizsgálatot tartatott.

Meghívás. A „Torontálmezei gazdasági egyesület“ igazgató választmányának folyó évi május hó 11-én d. u. 3 órakor Nagy-Becskereken a megyeháza nagytermében az ugyanazonnap egyl. közgyűlést megelőzőleg tartandó ülésére a választmány tagjai ezennel tiszteletteljesen meghívotnak. Tá-

gyak: 1. Taglétszámi változások; 2. A módosi járásban megüresedett választmányi tagsági állás betöltése iránt javaslattelevél; 3. Jelentés a pénztár és különféle alapok állásáról, az egyesület vagyoni állapotáról és a mult évi számszámadás megvizsgálásáról; 4. Jelentés a kiskápolna melletti ház hely eladásáról; 5. A közgyűlés tárgyainak előkészítése; 7. Előterjesztések a temesvári kiállítás tárgyában; 7. Különféle beadványok, ministeri leiratok és folyó ügyek; 8. Netáni indítványok. N-Kikinda, 1891 április 27-én. Gróf Csekonicz Endre, elnök.

Meghívás. A „Torontálmezei gazdasági egyesület“ f. é. május hó 11-én délután fél 4 órakor Nagy-Becskereken a megyeháza nagytermében tartandó rendes félévi közgyűlésére az egyesület tagjai ezennel tiszteletteljesen meghívotnak. Tárgyak: 1. Elnöki jelentés az egyesület félévi működéséről; 2. A módosi járásban megüresedett választmányi tagsági állás betöltése; 3. Jelentés a pénztár állapotáról, az alapról és vagyoni állapotáról s a pénztár megvizsgálásáról; 4. Jelentés az u. n. kiskápolna melletti ház hely eladásáról; 5. Választmányi előterjesztések; 6. Netáni indítványok. N-Kikinda, 1891 április hó 28-án. — Gróf Csenkonics Endre, elnök.

Tanintézetek figyelmébe. A vallás és közokt. m. kir. minister f. évi április 23-án 933. eln. sz. a. következő rendeletet tett közzé. Tudomásomra jött, hogy egyes tanintézeteink az oktatási czélokra szánt villamos gépeket és készülékeket gyakran külföldi czégektől, különösen Siemens és Halske berlini czégtől szerzik be, amit valószínűleg azért teszik, mert nincs tudomásuk arról, hogy az ily gépeket és készüléket hazánkban is nevezetesen Ganz és társa budapesti vasöntő és gépgyár részvénytársulat electrotechnikai osztályától is ép oly jutányosan és ép oly kivitelben megkaphatják. Minthogy súlyt fektetnek arra, hogy egyenlő jó minőség és az esetén tanintézeteink az oktatási czélokra szükségelt eszközöket, szerszámokat és gépeket hazai ipar vállalatoktól szerezzék be, szükségesnek tartottam ezen alkalomból is a hazai ipar támogatása és pártolása érdekében kiadott korábbi rendeletemet ismételtén a királyi tanfelügyelőség figyelmébe ajánlani. Budapest, 1891. évi április hó 23. Gróf Csáky, s. k.

GAZDASÁG.

Torontálmezei selyemipara.

III.

A vármegye több helyein a selyemtermelésben visszaesés észlelhető.

E visszaesésnek megyénkben, hol a viszonyok egyébként oly alkalmasak ezen iparág gyakorlására, csak két oka lehet; az egyik, hogy a termelők még mindig nem látják be, miszerint rég elmúltak azon idők, a midőn még elégséges volt egészen egyszerű kezelés mellett a petét kikeltetni és a hernyókat felnevelni, mert a mióta az 1850-es években a selyemhernők közt Európa szerte felmerült vészes betegségek folytán azok szervezete elgyengült, ahhoz hogy sikerrel tenyészünk, egy, habár nem is fáradságos, de különös és bizonyos szakértelmet igénylő gondozás, feltétlenül szükségeltetik.

Az országos selyemtenyésztési felügyelőség, a közvetlenül adott gyakorlati oktatáson felül, minden egyes tenyésztőt évenként még egy, a saját nyelvén szerkesztett s nyomásban kiadott utasítással teljesen ingyen ellátni szokott: ezenkívül még tenyésztő-papírral és hőmérővel, a beszerzési áron alól; mi tekintettel az egész ország közel 70,000 tenyésztőjére, az intézetnek nem csekély megterhelésével jár Ennek dacára, eléggé sajnós, de a tenyésztők mindezen kedvezményeket kellőleg nem méltányolván

az intézet által csak javukra adott utasításokat, a tenyésztésnél nem mindenkörön követik a kellő figyelemmel.

A másik oka a visszaesésnek abban rejlik, hogy a vármegye különben szép eperfa állománya dacára, a már nagyobb terjedelmű és mind jobban növekedő selyemtermeléshez képest, az eperfa ma már elégtelennek bizonyult és az ennek folytán beállott lombhiányt még növelte azon sajnós körülmény, hogy még mindig találkoznak, kik a nmelt. belügyministerium 60,972/83. és 15,874 87. számú rendeletei ellenére, elégtelennek arra, hogy a közhelyeken, például közutakon, köztutakon, utcák mentén levő eperfákról a levélszedésben a szegény és ezen kereseti ágra utalt selyemtermelőket határozottan rosz indulatból gátolni nem atalják.

Igy például a lefolyt 1890. évben különösen gátolták az eperfalombzedést az alibunári járásban Alibunáron; az antalfalvi járás Antalfalva, Oppova, Ozora és Tomasevác községeiben; a csenei járásban Aurelházán; a módosi járásban Szerb-Bókan; a nagybecskereki járás Aradác, Bótos, Ecska, Ittebe, Katalinfalva és Szt Mihály községeiben; a nagykikindai járásban Basahidon; a nagyszentmiklosi járás Csanád és Keglevichháza községeiben; a törökbecsei járásban Aracson; a törökkanizsai járásban Csóka, Oroszlámos és Török Kanizsa községeiben; a perjámosi járásban Sándor házán.

Ez alkalommal ezen eseteket csak általánosságban kívánjuk felemlíteni, de mégis azon kijelentéssel, hogy jövőre az ily gátolókat egyenesen megnevezni leszünk kénytelenek.

Érezhetőbbé teszi a lombhiányt még a következő körülmény; ugyanis:

Vannak községek, hol a létező nagyobb mennyiségű eperfához a selyemtermelőik száma aránylag csekély; míg ellenben vannak ismét községek, holsokkal több a tenyésztő, mintsem hogy a községben találtató eperfákról a lombszükséglet fedezhető volna.

Ily esetekben az országos selyemtenyésztési felügyelőség, hogy a fölösleges eperfalomb felett rendelkező községben az nem maradjon felhasználatlanul akkor, midőn a szomszéd község számos tenyésztői eperfalomb hiányában szenvednek: a főszolgabíró urakhoz fordul azon kérelemmel miszerint sziveskednének oda hatni, hogy a lombszükségben levő szegény tenyésztők, a hozzájuk közel eső község eperfalomb fölöslegét felhasználhassák.

Öszinte köszönettel ismerjük be, hogy a főszolgabíró urak, az országos selyemtenyésztési felügyelőség ezen megkereséseinek is, mindenkörön a legjobb indulattal, tőlök telhetőleg megfelelni igyekeznek.

Sajnos azonban, hogy akadnak községek, melyek a főszolgabíró urak méltányos felhívásai dacára, a lombszedésre való engedélyt a szomszéd községbeli szegény selyemtermelőknél, különféle ürügyek alatt, pusztán irigységből megtagadni nem atalják.

Igaz ugyan, hogy sok esetben maguk a tenyésztők követnek el saját legnagyobb kárukra vétkes visszaéléseket az által, hogy lombszedés közben a fákat ép nem kimélik, egész ágakat tö delnek le, csakhogy azokról a levelet a fa árnyában kényelmesen elhelyezkedve szedhessék le és úgy vigyék haza.

Nem lehet az országos selyemtenyésztési felügyelőségnek közvetlenebb tanuja annak, hogy ezen, nemcsak maguk a tenyésztők, de e mellett mások részéről is elkövetett egyéb farongások miatt, már a következő évben mutatkozó lombhiány folytán, minő sok szegény termelő esik el a selyemtenyésztés áldásaitól.

Ha tehát valaki, úgy bizonyára az országos selyemtenyésztési felügyelőség van azon helyzetben, hogy az ország eperfa állományának ma már elért nemzetgazdasági jelentőségét méltányolja és hogy az ez irányban elkövetett visszaélések legszigorubb megtorlását kívánja.

Másrészt azonban nem mulaszthatja el az országos selyemtenyésztési felügyelőség az ügy érdekében úgy a hatóságokhoz, mint a

közönséghez azon kérelemmel fordulni, miszerint ám torolják meg kérelmetlenül szigorú a szándékos farongásokat, de e mellett legyenek belátással és elnézéssel a lombzedés közben kisebb ágak el nem kerülhető letörése iránt és ne engedjék, hogy az ily véletlen ágletörések farongásnak tekintetvén, a lombzedés betiltására ürügyül szolgáljanak.

Kétséget nem szenved, hogy a selyemipar első alapfeltétele az eperfa bősége. Ennek szaporítása érdekében a községi faiskolák helyes és kellő gondozására törekednünk, — hogy gróf Széchényi István szavaival éljünk, — valóban hazafiai kötelesség.

A községi faiskolák kezelése és gondozása még mindig nem megfelelő.

Igy például vannak községek, melyek a faiskoláik jó kezeléséhez nélkülözhetlen kerti eszközöket ma sem szereztek meg be, ilyenek: Csebz, Rábé, Tarras; megfelelő szakértelemmel bíró kezelőről nem gondoskodnak, mint például Csebz, Szerb-Ittebe, Horvát-Klári község; — továbbá: faiskolák a szabályrendelet daczára, kéllőleg bekerítve nincsenek. Ilyenek például: Horvát-Klári, Rábé, Beodra község.

Mindezeknél még sajnósbab azonban az, hogy a faiskolák kezelésére a községi elől járószágok részéről kéllő gond nem fordítottik és még mindig vannak esetek, hogy a községi faiskolák, mint egy darab gazdátlan föld tekintetnek, melyek a községi elől járószágok által egyik vagy másik lakosnak, meg nem engedett önérdékből ingyen vagy potom áron magánhasználatra átadatnak és így a valódi elrendeléstől elvonatnak.

Igy például Klek, Román-Écska, Nákófalva, Szaján, Tisza-Hégyes. Török-Becse községeken, hol a szabályrendelet szigorú intézkedése és a járási faiskola-felügyelő folytonos intelme daczára, a faiskola-terület nagy részét gazdasági vetemények termelésére használják.

Másrészt örömmel állapíthatjuk meg, hogy vannak kivételek, és hogy nem egy községi faiskolának valódi rendeltetését felismervén, ma már belátja, hogy egy jó karban tartott faiskola, bő forrását képezheti a közvagyonosodásnak. Ezen községek, faiskoláikat a legjobban gondozni és rendben tartani igyekeznek is.

Nem csekély hátrányára van még az ügynek, hogy a már meglevő eperfák sem lesznek kéllőleg gondozva és különösen a közhelyekre kiültetett eperfák megvédésére, az előfordulni szokott rongálások, kitorések, kiszántások megakadályozására, az erre különben első sorban hivatott községi elől járószágok részéről az ellenőrzés ép nem, vagy legalább nem a kéllő erélyvel gyakoroltatik.

Torontálvármegye területén a jelen orsz. selyem felügyelőség működése óta 115,455 darab eperfa lett közhelyekre kiültetve.

Vajjon hány létezik még ezekből?! Hány ment ezen fák közül tönkre csak azért, mivel a kiültetés után nem lettek kéllőleg gondozva, különösen öntözésük elhanyagoltatott és a megrongálás ellen óva ép nem lettek.

Végül még meg kéll érintenünk a már használható eperfák csonkítását.

A világ minden selyemtermelő vidékén bebizonyult ténynek tekintik, hogy az eperfanak időközönként (4-8 évi időközben) történő visszanyesése, a fának határozott előnyére szolgál, a mennyiben a visszanyesett fa a nem visszanyesettnél sötétebb zöld színű, egészségesebb, nagyobb és aránytalanul több levelet ad.

Miután pedig minden selyemtermelő vidék érdekében áll, hogy eperfa-állományának lombtermését lehetőleg növelje, természetes, hogy az eperfanak évenként bizonyos rendszer szerinti csonkítása az egész világon mindenütt, a hol csak selyemtermelés van, mint egy felette szükséges mivelet elfogadtatott.

Kétszeresen szükséges pedig ezen mivelet nálunk, hol a selyemtermelés növekedésével az eperfa hiánya évről-évre mindjobban érezhető.

A csonkításnál azonban különösen ügyelni

kell arra, hogy a fák az elkerülhetlenül ejtendő sebek ne legyenek oly nagyok, miszerint azok rövid idő alatt be ne hegedhessenek, mert különbeni esetben a fában több kár okoztatik, mintsem hogy a csonkítás által elért nagyobb lombtermés hasznot hozhatna; miért is igen természetesen a fák ágai ott vágandók le, hol azok kevésbé vastagok és eltávolításuk által a fán nagyobb seb nem ejtetik.

Az eperfák helyes csonkítása érdekében, az országos selyemtenyésztési felügyelőség nem csekély anyagi áldozattal ma már az egész országban mintegy 2000 községbe küldi ki szakközvegeit a közhelyeken álló eperfák szabályos csonkítása céljából.

Ennek daczára még mindig vannak, sőt mégis nevezhetnők egyes községeket, melyek előjárói az eperfalomb szaporítására irányult eme legjobb törekvést meghúsitják azon meg nem bocsájtható közönyük és gondatlanságuk által, hogy daczára ezen intézet által nyomtatásban adott és rajzokkal felvilágosított, valamint a kiküldött szakközvegek által gyakorlatilag is adott utasításoknak, az eperfákat különféle önérdékből, például több faanyag nyerése céljából rosszul csonkítani engedik.

Ha Torontál vármegye közönsége ezen ügyet, mint eddig, a jövőre is felkarolja és különösen az eperfatenyésztés emelése érdekében községi faiskoláira és a már meglevő eperfáira kiváló gondot fordít; valamint ha a törvényhatóság tisztikara ezen ügyet eddig tanusított s eléggé meg nem köszönhető támogatásában jövőre is részesíteni szíves leend; nem lehet kétségünk az iránt, hogy a selyemipar Torontálvármegye területén öröndetes lendületet nyerend és azon kereset, mely ezen ipar által a szegényeknek nyújtatik és mely az ipar újabb életbe hívásának első tizedében is már Torontálvármegyében jóval egy fél millió forintot felül emelkedett, ma még alig sejtethő arányokban növekedni fog.

KÜLÖNFÉLÉK.

A budapesti virágkiállításról vettünk értesítést. E szerint a jury már kiosztotta a díjakat, különösen említendők találja levezünk azon körülményt, hogy a „magtermelésben“ igen nagy volt a kiállítási verseny s vetelkedtek a magkereskedők, minél tökéletesebbet produkálni s így az első díjat elnyerni. Daczára azonban ez erős versenyeknek, ez alkalommal is, mint amint az már az előző évek kiállításainál történt Mauthner Ödön a József főherceg udvari szállítója nyerte el a legmagasabb kitüntetését: a „védnöki éremet.“ míg a többi magkiállító csak a harmadik díjazásra lettek méltatva. A ki ismeri a védnöki éremmel kitüntetett eme fővárosi cégét, s látta valaha a gödöllői királyi nyaraló pázsitait vagy megszemlélte az 1885-iki országos kiállítás területén volt pázsitot, vagy végig sétált a főváros gyöngyén, a megragadó Margitszigeten s látta ott azt a zöld bársony fügyepet, melyek mindenikének magvát a Mauthner magkereskedése szolgálta; nem csodálkozhatik, hogy a legmagasabb kitüntetés őt érte; mert e cégnek magtermelése oly magasan áll, hogy hazánkban ma már az erfurti magokat teljesen kiszorította s azt főleg a magvak kitűnősége, az árak olcsósága, a pontos kiszolgálás és elegáns expedíció által érte el Mauthner, kinek jelenlegi kitüntetéséhez a legmelegebben kívánunk szerencsét.

A mesterségesen festett borok felismerése. A mesterséges festést a boroknál következő módon ismerhetjük fel legkönnyebben: Egy kémcsövet háromnegyed részéig megtölthetünk a kérdéses borral, azután szénsavas natronoldatot öntünk hozzá s állani hagyjuk, fehér bornál e keverék valamivel sötétebb lesz, azonban egészen tiszta. A vörös bor csapadékot eredményez, mely rövid idő alatt a fenékre ülepedik, a fölötte álló folyadék sárga vagy sárgásbarna színű. Azon esetben, ha a csapadék színe nem egészen sár-

ga, a csapadék leülepedése után a keveréket 24 óráig állani hagyjuk. A természetes vörös bornál a keverék színe határozottan sárgává válik, míg a mesterségesen festett vörös borra a hosszabb állásnak sincs befolyása. Ha a vörös bor fehér borral van keverve, úgy a keletkező csapadék annál kevesebb, minél nagyobb volt a keverékben a fehér bor mennyisége. A mesterségesen festett fehér borokkal kevert vörös bor ismertetőjelei a fentemlített csekély csapadék képződésén kívül a folyadék viola színe, ha a bor mályvával vagy afonyával festetett; vagy cseresznyepiros színe, ha festőmohal, és világosvörös, ha pipacscaal festetett meg a bor. A fenti ismertetőjelek azonban csak azon esetben egészen biztosak, ha a természetes vörös bor csak csekély mennyiségben volt a keverékben; mindazonáltal ezen eljárás is biztosan célra vezetne minden esetben, ha a keletkező csapadékok különféle keverékeknél mennyiségileg elemezzve, megállapíttatnának. A szőlőből készült borhoz kevert almabor is kimutatható ezen eljárás által, mert az almabor egészen megbarnul és csak kevés csapadék képződik belőle.

Tojások konzerválása. Azon husz év alatt, mióta érdeklél foglalkozom a mezei gazdasággal — írja egy német orvos — a tojások eltartása körül mindig a legjobb eredményt értem el az erős meszes vízzel, a mi mellett 4-500 darab eltett tojásból legfeljebb 6-7 romlott el, míg ugyanazon mennyiségből, ha azt rozs vagy szecska közé, vagy tojásdeszkára tettem el, mindig 50-80 db lett hasznavehetetlenné. A meszvizet következőképen készíthetjük: 5 kg. oltatlan meszet leöntünk 16 liter vízzel s ha felpeszsdül, jó összekeverjük, míg a víz tejszínűvé válik s egy napon át állni hagyjuk, azután pedig a tiszta vizet leöntjük róla s ebbe teszszük a tojásokat. A fentebbi mennyiség mintegy 4 shock tojásra elég. Ily módon eláll a tojás 6-7 hónapig s alig lehet megkülönböztetni a fristől. Ez az eljárás különösen alkalmas eladó tojások eltevésére, a hol különösen kéll ügyelni arra, hogy rossz ne legyen köztük.

A borhamisítás egyszerű felismerése. 1. Jól felrészva a bort, megtekintjük habját. Erősen violavörös színű hab gyanus ugyan, de előfordul, főképp déli vörös borokon. 2. Egy nagy csepp bort egy darab krétára csepegtetünk. Természetes vörös bornál a keletkezett folt csakhamar elhalványul, és csak gyenge zöldes-violás színt mutat. Mesterségesen festett boroknál a folt meglehetősen erősen vörös, barna, vagy violaszínű marad sokáig. 3. Egy kicsiny (1-2 decziliteres) főzőcsuporba bort öntünk, 8-10 evőkanálnyi. Ebbe egy stearyngyertyából lefargott néhány forgácsot teszszük és aztán felforraljuk, folytonos kavarással közben Kihülés után a folyadék felszínén összegyűlt stearin darabkák csaknem fehérek, vagy alig festettek, ha a bor természetes vörös, ellenben vörösek, vagy violászörösek, ha a borban fukszin, vagy ehhez hasonló természetű festőanyag volt.

A legnagyobb virág. Szumatra szigetén, a Singalang vulkán alatt látta Beccari nevű természetvizsgáló a legnagyobb virágot, egy aroideát (Amorphophallus Titanum) Virágzásáig csak egyetlen levelet hajt, de az hatalmas nagyságu. A levél a virágzaskor háromfelé ágazott. A virág óriás tölcser, melynek felső átmérője 1.20 méter, kívül világoszöld, a szélek felé mindig fehérebb, belseje pedig biborszínű. A halványsárga nő-szár másfél méter nagyságra emelkedik ki a virág kelyhéből. Szaga kellemetlen, emlékeztet a romlott halra. A virágból, melyet Beccari 1878-ban látott, magot vittek Florenczbe és Bardo Corsi kertjében kísérletet tettek tenyésztésével. Évek kellettek a melegházban a kifejlődéshez, míg végre most, tizenkét év múlva, a virágzás bekövetkezett. Természetesen a növény nem nőtt akkorára mint hazájában, de így is a legnagyobb virág.

A legnagyobb méhes. Alkalmassint Kanadában, Beeton faluban van a legnagyobb méhes. Tulajdona Jones, kinek szép jövedelmet hajt. A méhes egymástól elválasztott négy osztályból áll, s ezek mindenike egy holdnyi területű. A méhkasok száma most több hatszáznál, s mindenikre lehet 30,000 méhet számitani. Jó években Jones 60 70,000 font mézet is nyer, s a tiszta nyereség 7-10 ezer dollár közt változik. Jelentékeny haszna van azonban a méhrajok eladásából is.

A vaj és a világosság. Arra a tapasztalatra jöttek, hogy a vaj bizonyos színek hatása alatt hamarabb megavasodik, más színek hatása alatt pedig tovább marad frissen. Ha kék üveggel fedik le, az avasodás sokkal hamarabb bekövetkezik, míg a sárga és vörös üveg alatt tovább elmarad. A napfény sugarainak megtörése okozza ezt. A vaj és tejfeleket legjobb homályos helyen tartani és zöld levéllel leborítani.

Hajregulator. Mivel adhatjuk megint vissza a korán őszbe borult hajnak az előbbi üdéségét? A legmegbízhatóbb szer erre nézve a híres Hajregulator, Radda Frigyes gyógyszerészi és vegyész laboratóriumából Pancsován.

Egy népszerű. A „Moll-féle francia borszesz és só” által a betegeknek egy ép oly gyógyhatása, mint oleó szer nyújtatik köszvényes és csúszos bántalmaknál, sebeknél és daganatoknál. Egy üveg ára utasítással együtt 90 kr. Szétküldés naponta utánvétellel Moll A. gyógyszerész s. cs. és kir. udv. szállító által. Bécs, I. Tuchlauben 9. sz. A vidéki gyógyszertárakban és anyagkereskedésekben határozottan Moll-féle készítmény kéréndő az ő gyári jelvényével és aláírásával.

Felelős szerkesztő: Lauka Gusztáv.
Főmunkatárs: Kp. Kovács László.

VASUTÜGYEK.

Szabadalmazott osztrák-magyar államvasut-társaság. (Közvetlen menetjegyek kiadása a cseh fürdőhelyekre és vissza.) — A kezdődő fürdőévad alkalmából arra figyelmeztetik, hogy Budapest államvasut-társaság pályaudvaráról Marchegg—Bécs—Prága illetve Gänserndorf Prágán át való utazásra úgy mint eddig továbbra is közvetlen menet és térítijegyek kiadatnak, melyek 90 napi érvényességgel bírnak és 25 kg. podgyászszabadsúly továbbítására valamint az utazásnak Bécsben, Brünben és Prágában való megszoktatására is jogosítanak.

Ezen jegyek árai a következők:

Budapest (o. m. a t-ről) Carlsbadba, Égerbe vagy Franzensbadba és vissza
I. osztály 61.60 frt
II. osztály 44.20 frt.

Marienburgba való utazásra Marchegg—Bécs államvasut vagy éjszakai pályaudvar, Bécs Ferenc József vasut Pilsenen át szinte közvetlen menet és térítijegyek kiadatnak, melyek 60 napi érvényességgel bírnak és Budapesttől Bécsig 25 kg podgyászszabadsúly igénybe vételére jogosítanak.

Ezen jegyek árai a következők:

I. osztály 57.90 frt.
II. osztály 41.20 frt.

Bécs államvasut vagy éjszakai pályaudvar és Ferenc József p. u. közötti menet és a podgyász átvitelének költségei az utazó által viselendők.

Előreláthatólag folyó évi május hó 1-től Budapestről délutáni 2 óra 35 perczkor induló vonatonál közvetlen kocsik fognak közlekedni, melyek Budapest osztrák-magyar államvasut-társaság pályaudvaráról Marchegg, Bécsen, Prágán, Carlsbadon át Égerig a csatlakozó gyorsvonatokkal továbbítani fognak úgy hogy az utasok kik itt d. u. 2 óra 35 perczkor elindulnak este 7 óra 5 perczkor Bécsben, reggeli 6 órakor Prágában és délelőtti 11 órakor Carlsbadba érkeznek.

A fent jelölt menetjegyek úgy az osztrák-magyar államvasut pályaudvarán, valamint az e vasut városi menetjegy irodájában kaphatók.

Menetrend a Nagykikinda—nbecskereki vasutvonalon.
Érvényes 1890 okt. 1-től.

Nagy-Kikinda—Nagy-Becskek.	3011.sz. 3001.sz.	
	vegy. v. szem.-v.	I., II., III. osztály.
Budapest ind.	7.00	7.45
Temesvár "	10.00	11.30
Nagy-Kikinda "	3.45	3.20
Karlova "	4.48	4.01
Beodra "	5.05	4.13
Török-Becse Aracs "	6.08	4.52
Kumán "	6.38	5.12
Melencze "	7.68	5.29
Ellemér "	7.36	5.48
Nagy-Becskek "	8.01	6.05

Nagy-Becskek—Nagy-Kikinda.	3002.sz. 3012.sz.	
	szem.-v. vegy. v.	I., II., III. osztály.
Nagy-Becskek ind.	6.30	6.30
Ellemér "	6.4	6.38
Melencze "	7.07	7.30
Kumán "	7.23	7.54
Török-Becse—Aracs "	7.48	8.42
Beodra "	8.23	9.33
Karlova "	8.35	9.52
Nagy-Kikinda érk.	9.19	10.51
Temesvár "	4.34	4.55
Budapest "	8.20	7.30

Menetrend a Torontáli helyi érdekű vasutak vonalain.

Nagy-Becskek—Párdány.	3111.sz. 3121.sz.	
	vegyes v. II., III. o.	
Nagy-Becskek (Nk-Nb. vasp.) ind.	8.15	—
Nagy-Becskek (Bégapart) "	8.29	4.57
Lázárföld "	9.06	5.10
Szárca "	9.37	6.20
Szécsány érk.	9.52	6.38
Szécsány ind.	10.05	6.54
Módos "	10.30	7.29
Fény "	10.42	7.44
Párdány érk.	10.54	8.00

Párdány—Nagy-Becskek.	3122.sz. 3122.sz.	
	vegyes v. II., III. o.	
Párdány ind.	6.17	3.35
Fény "	6.35	3.48
Módos "	7.00	4.01
Szécsány érk.	7.31	4.24
Szécsány ind.	7.51	4.40
Szárca "	8.17	4.57
Lázárföld "	9.02	5.35
Nagy-Becskek (Bégapart) "	9.43	6.10
Nagy-Becskek (Nk-Nb. vasp.) érk.	—	6.14

Szécsány—Nagy-Margita.	3211.sz. 3221.sz.	
	vegyes v. II., III. o.	
Szécsány ind.	10.00	6.45
Bóka "	10.16	7.06
Kanak—Ó-Lécz "	10.37	7.35
Barárháza "	10.48	7.47
Szécsénfalva—Ráros—Istvánvölgy "	10.94	8.05
Györgyháza "	11.17	8.25
Zichyfalva "	11.32	8.51
Nagy-Margita érk.	11.42	9.03

Nagy-Margita—Szécsány.	3212.sz. 3214.sz.	
	vegyes v. II., III. o.	
Nagy-Margita ind.	5.10	2.50
Zichyfalva "	5.33	3.02
Györgyháza "	5.57	3.17
Szécsénfalva—Ráros—Istvánvölgy "	6.19	3.33
Barárháza "	6.30	3.43
Kanak—Ó-Lécz "	6.49	3.55
Bóka "	7.18	4.16
Szécsány érk.	7.36	4.30

Az aláhuzott számok az éjjeli órákat, azaz este 6 órától reggeli 6 óráig, jelentik.

Kimutatás

a „Torontálmegyei takaré- és hitelbank” 1891. évi ápril havi forgalmáról.

Pénztári betételek	
állása március végével	541926 02
betételek ápril hóban	47188 01
összesen	5 9114 03
vissza fizetések ápril hóban	71525 74
állása ápril végével	517988 29
Folyó számlai betétek	
állása márc. hó végével	9915 58
betétek ápril hóban	11487 68
összesen	2 403 26
vissza fizetések ápril hóban	2250 23
állása ápril hó végével	19153 03
Leszámitolási üzlet	
a tárcza állása márc. végével	523829 59
leszámitoltatott ápril hóban	197903 14
összesen	721732 73
visszaleszámitoltatott és vissza fizetett ápril hóban	159941 12
a tárcza állása ápril végével	561791 61
Előlegek értékpapírokra	
állása márc. végével	8182 50
kiadások ápril hóban	150 —
összesen	8332 50
vissza fizetések ápril hóban	230 —
állása ápril végével	8102 50

Ingtalan-kölcsönök

állása márc. végével	27532 58
vissza fizetések ápril hóban	11 05
állása ápril végével	27441 33

Pénztár-forgalom

készpénz egyenleg m. rez. végével	2093 59
bevételek ápril hóban	555636 67
összesen	557730 26
kiadások ápril hóban	556592 55
készpénz egyenleg ápril végével	1137 71

Hirdetések.

605. sz. tkvi 1891.

Árverési hirdetmény és feltételek.

A nagybecskereki kir. tvszék mint tkvi hatóság közhírré teszi, hogy Jovanovits Pera nagybecskereki lakos végrehajtható Barny Milutin mellenczei lakos végrehajtható szenvedő elleni 120 forint tökérvetelés és járuléka iránti végrehajtható ügyében az árverést elrendelte.

Ennek folytán a nbecskereki kir. törvényszék kerületében levő Melencze községi 775. számú telekjegyzéknyvben 8218. hr. sz. a. foglalt 510 ölnyi szőlőből Barny Milutin megillető $\frac{2}{48}$ rész 58 frt kikiáltási árban, a mellenczei 776. sz. tjkönyvben 1188. 1189 hr. és 668. össz. sz. ház és beltelekből Barny Milutin megillető $\frac{2}{48}$ rész 97 frt kikiáltási árban végre a mellenczei 1383. sz. tjkönyvben 8217. hr. sz. 510 ölnyi szőlőből Barny Milutin megillető $\frac{2}{48}$ rész 58 frt kikiáltási árban 1891. évi május hó 29-ik napján, d. e. 10 órakor Melencze község házában meg tartandó nyilvános árverésen következő feltételek alatt fog eladás alá kerülni.

1. Ha a kikiáltási áron felül ígérte senki sem tenne, az árverésre kitűzött birtok szükség esetén a kikiáltási áron alul is el lesz adandó.

2. Árverezni kívánók tartoznak az ingatlan kikiáltási árnak 10 százalékát vagyis 5 frt 80 krt, 9 frt 70 krt és 5 frt 80 krt készpénzben vagy az 1881: LX. törvény-cikk 42-ik §-ában jelzett árfolyammal számított s az 1881. évi november 1-én 3333. sz. a. kelt m. kir. igazságügyi ministeri rendelet 8. §-ában jelölt ovadek képes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni vagy az 1881. évi LX. tez. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál történt előleges elhelyezéséről kiállított előmervényt átszolgáltatni.

3. Vevő köteles a vételért két egyenlő részletben és pedig az első az árverés jogerőre emelkedésétől számított 15 nap alatt, a másodikat ugyanazon naptól számított 30 nap alatt minden egyes vételári részlet után az árverés napjától számított 6 százalékkal kamatokkal együtt szabályszerű letéti kérvény kapcsában, s az 1881. december 6-án 39725. I. M. sz. a. kelt rendeletben előírt módon a nagybecskereki adóhivatalnál mint birói letéti pénztárnál lefizetni.

A bánatpénz az első részletbe beszámítottatik.

4. Vevő köteles az épületeket a birtokba léptetés napjával tüzkár ellen biztosítani s a biztosítási bárczát a birtokbaléphetés napjától számított 15 nap alatt a tkvi hatóságnál bemutatni

5. Az árverés jogerőre emelkedése után minden esetre azonban csak az árverés napjától számított 15 nap leteltével (a meny nyiben az 1881. LX. t. cz. 187. §-a értelmében utóajánlatot senki sem ad) a vevő az ingatlan birtokába lép és vételi bizonyítványt kap.

Az ingatlant terhelő és az árverés napját követőleg esedékes adókat és hasonló természetű közterheket a vevő lesz köteles viselni; a megvett ingatlan hasznai és terhei a vevőt a sikeres árverés napjától fogva illetik meg.

6. A tulajdonjog bekebelezése csak a vételárnak és kamatainak teljes lefizetése után lesz hivatalból elrendelve a vevő javára, az átruházási költségek a vevőt terhelik.

7. A mennyiben a vevő az árverési feltételek bármelyikének eleget nem tette, a megvett ingatlan az érdekeltek bármelyikének kérelmére és az 1881: LX. tcz. 185. §-a értelmében a vevő veszélyére és költségére bánatpénzének elvesztése mellett újabb árverés alá lesz bocsátva s csupán egy határidőnek kitézése mellett az előbbi kiküldési áron alul is eladva.

A vevő azon esetben, ha az ingatlan a korábbi vételénél olcsóbban kelte el, a régebbi és újabb vételár közötti különbözetet megtéríteni tartozik, ellenben a netaláni többlet őt nem fogja illetni.

Végrehajtató követelése áll: 120 forint tőkéből, ennek 1883 szept. hó 20-tól folyó 6 százalékos kamataiból, 25 frt 05 kr. már megállapított s az árverési kérvényért 11 frt 65 kr-ban meghatározott költségekből.

Kelt Nagy-Becskereken, a kir. tszék mint tkvi hatóságnál 1891. évi január 24. napján. — Kiss Sándor, egyes bíró.

Hirdetmény.

A nagy-becskereki kir. törvszék mint kereskedelmi bíróság — a „Nagy-becskereki takaré- és elölélegzési társulata az osztrák-magyar első általános tisztviselőegyletnek; szövetkezet korlátolt felelősséggel” — közgyűlése határnapjának a „Beamten-Zeitung”-ban elkészve történt közhírré tétele miatt az 1891. jan. 25. napján tartott közgyűlést 1891. ápril 4-én kelt 3578. sz. végzésével érvénytelennek nyilvánítva, annak minden határozatát megsemmisítette.

Ez okból egy újabb közgyűlés határnapjánál 1891. évi június hó 7. napjának, délutáni 3 órája tüzetik ki a városház tanácstermébe, melyre az üzletrészesek ezennel meghívotnak.

Tárgysorozat:

1. Közgyűlési elnök választása.
2. A közgyűlési elnök által a jegyző kinevezése.
3. A jegyzőkönyv hitelesítésére két tag választása.
4. Az igazgatóság üzletjelentése és az 1890. évi zárszámadás előterjesztése.
5. A felügyelő bizottság javaslata az igazgatóságnak a felmentvény megadása iránt.

6. A kilépő és hiányzó igazgatósági és felügyelő bizottsági tagok helyébe újak választása.

7. A cégjegyzők megválasztása.

8. Az alapszabályok 1, 4, 17, 21, 26 és 35. §-ainak módosítására vonatkozó indítványok.

9. Egyéb az alapszabályok 21. §-ában felsorolt tárgyak és esetleges indítványok.

Nagy-Becskerek, 1891. ápril 3.

(185-1.1) Az igazgatóság.

Bikszádi

égyéves konyhasós savanyúvíz.

Kitünő hatású gyomor-, bél- és egyéb hurutoknál. (190-5.1)

Borral vegyítve kellemes üdítőital.

Főraktár:

Glósz Béla borkereskedőnél, Budapest, V., mérleg-utca 5.

Kapható Nagy-Becskereken: Rósa Béla úrnál.

A felsőes királyi család kedvenc asztali itala.

KRONDORFI SAVANYUVIZ

a t. közönség figyelmébe ajánlatik mint a létező legkitünőbb savanyúvíz.

kitünő borvíz.

Nagyhatású gyógyíval a lélegzési, emésztési és vizező szervek hurutos bántalmánál, általában mindazon esetekben, melyeknél orvosi rendelet szerint savanyúvíz használandó.

Főraktár Nagy-Becskereken: Schnitzler Lipót úrnál.

Magyarországi főraktár: Bauer Lajos és Testvére, Budapest, V., Arany János-utca 9. sz. (166-8.4)

Kapható minden fűszerüzletben és vendéglőben.

Esterházy és kedve az egész földeken.

Minden kiállítás legmagasabb kitüntetés.

A nagy-szebeni földhitelintézet ad jelzálog kölcsönöket

ház- és földtulajdonosoknak úgy a városban mint a vidéken levő ingatlanokra, ezeknek megbecsült értékük fele részéig és 100-zal osztható összegekben és pedig:

1. Az intézet által felmondhatlan kölcsönöket törlesztésre, melyek a kamatokon és bezárólag a jutalékon kívül még azon tőketörlesztést is magában foglalják, melyek a kölcsön tartamidejének megfelelnek:

- a) 2000 frtnyi legesekélyebb összegekben 5¹⁰/₁₀₀-ra, bezárólag a jutalékkal, 76 félévi 3 frt 25 krnyi részlettörlesztés mellett vagy a jelzálog minősége szerint;
- b) 1000 frtnyi legesekélyebb összegekben 6¹⁰/₁₀₀-ra bezárólag a jutalékkal, 61 félévi 3 frt 75 krnyi részlettörlesztés mellett minden 100 frt kölcsönért.

2. Felmondható kölcsönöket 300 frttól egész 1900 frtig 6¹⁰/₁₀₀-ra, kamat és jutalékkal együtt, 35 félévi 4 frt 75 krnyi részlettörlesztés mellett minden 100 frt kölcsönért.

A kölcsönök készpénzben fizetnek ki, és a kölcsönvevőnek szabadságában áll, tartozását a meghatározott törlesztési idő előtt vagy egészben vagy részben visszafizethetni.

A kölcsönök közvetítését

Kadelsburger L.

I. nagy-becskereki váltó- és bizományi üzlete Nagy-Becskereken vállalja el.

(6-30.11)

Ügynökök

törvényileg megengedett sorsjegyek részletfizetés melletti eladására általunk a váltóüzlet társaság

melletti mindenhol felvételnek. Fővárosi

Adler és Társa
BUDAPEST,
Füredi- és Dorottya u. sarkán.

legelőnyösebb feltételek

(187-6.1) (10-24.17)

MÁRIACZELLI hashajto labdaesok

(pilulae laxantes mariae.)

Artalmas anyagoktól mentes, kellemes segédanyagokból készült, dugulásnál és az ebből keletkező bántalmaknál, miről a nagy kedveltség, széles körű elterjedés és nagy mérvű orvosi rendelés tanuskodik. — Gyors és szelíd hatása csikarás- és fájdalommentes. A melletti védjegy a valódiság bizonyítéka.

Egy doboz ára 20 kr. Egy tekercs 6 dobozzal 1 ft. A pénznek előleges beküldése mellett, bérmentes postai szállítással együtt egy tekercs ára 1 ft. 20 kr., 2 tekercs 2 ft. 20 kr., 3 tekercs 3 ft. 20 kr.

BRADY C. gyógyszerész, Kremsierben (Morvaország). Az alkotó részek nyilvánosságra vannak hozva.

Gyógyszertárakban kapható.

SCHLICK-féle vasöntőde és gépgyár részvénytársaság BUDAPESTEN.

Gyár és irodák: VI. külső Váci-ut 1696-99.

(100-24.10)

Ajánlja kitünő és szilárd szerkezetű

gőz- és járgánycseplő-készületeit

és számos első díjjal kitüntetett

szab. SCHLICK-féle 2- és 3-vasu ekéit és szab. mélyítő ekéit, eredeti SCHLICK és VIDATS-féle egyvasu ekéit. — talajmívelő eszközeit, boronáit és rögtörő hengereit, valamint

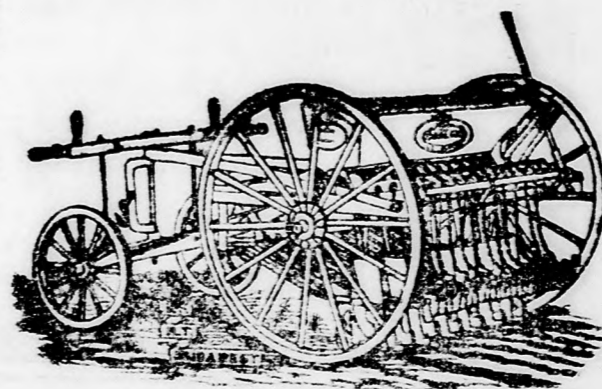
Schlick-féle szab. „Haladás” sorbavetőgépeit.

Készletben vannak továbbá: gabonatisztító rosták (BAKER és VIDATS-rendszer), takarmánykészítő gépek, tengeri morzsolók és darálók, szab. Jókay-féle „Hungária” darológépek erőhajtásra, őrlőmalmok és olajmalomrendezések, eredeti amerikai kévekötő és marokrakó aratógépek és fűkaszálógépek, szállítható mezei vasutak stb.

Előnyös fizetési feltételek.

Legjutányosabb árak.

Árjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve.

921. sz. kig. 1891.

(179-3.3)

Pályázati hirdetés.

A leköszöntés folytán üresedésbe jött Tolvádia községi szülésznői állásra 50 frt évi fizetés 2 öl tűzifa járandóság és szülési esetknél 1 frt 20 kr. díjfizetés feltétele mellett pályázat nyjtatik.

A választás határnapja 1891. évi május hó 24 ére tüzetik ki. A vonatkozó pályázati kérvények kellőkép okmányolva május hó 23-ik napjáig ezen szolgabírósnál benyújthatik. — Bánlak 1891. évi ápril 12.

Botka Béla, főszolgabíró.

Árlejtési hirdetés

Károlova községelöljárósága részéről ezenel a községi képv. testület 100. 1891. kgy. sz. a hozott és a megye törvényhatósági bizottsága által 1297. kgy. sz. a. jóváhagyott egy ártezikut furására vonatkozó határozat folytán egy ártezikut furására f. évi május hó 12-én d. e. 10 órakor tartandó árlejtés kütüzetik.

Felhivatnak vállalkozók, hogy az árlejtésnél személyesen, vagy zárt ajánlattal jelenjenek meg.

Kikiáltási ár 1000 forint mely után a vállalkozó köteles 10 százalékos bánatpénzt letenni. (172-3.3)

Károlova, 1891. évi ápril hó 18-án. — Károlova községelöljárósága.

116. sz. b. v. 1891.

(184-1.1)

Árverési hirdetés.

Alulirt kiküldött kir. bir. végrehajtó az 1881. évi LX. tcz. 102. § a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a törökbecsei tekintetes kir. járásbírósnak 72. 1890. polg. számu végzése által a mellenczei takarékpénztár részvénytársasága mint végrehajtató javára Dosztanits Toma és társa tarrasi lakosok ellen 200 frt tőke, ennek 1889. év szeptember hó 14. napjától számítandó 6 százalékos kamatai s eddig összesen 60 frt 60 kr. perköltség erejéig elrendelt kielég. vhajtás alkalmával bíróilag lefoglalt és 370 frtra becsült Dosztanits Obradnál 3 drb ökör, 1 drb kékes tehén és Vlaskalits Mihálynál 4 darab ökörből álló ingóságok nyilvános árverés utján eladatnak.

Mely árverésnek a 868.-91. p. sz. kiküldetést tartalmazó végzése folytán a helyszínén, vagyis Tarrason a község házánál leendő eszközlésére 1891. évi május 15. napján d. e. 9 órája határidőül kütüzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóság ezen árverésen az 1881: LX. tcz. 107. §-a értelmében a legtöbbet ígérőnek becsáron alul is eladatni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. tczikk 108. §-ában megállapított feltételek szerint lesz kifizetendő.

Tör.-Becse, 1891 április 21. napján.
Rankovits István, kir. bir. végrehajtó.

Ajánlat.

Egy a jegyzői teendők minden ágazatában jártas, a jegyzőség önálló vezetésére képes egyén alkalmazást különösen a volt határörvidéken, — nyelvismerete magyar, német és román, — eddigi működését igazoló okmányai rendelkezésre állanak.

Szives ajánlatok kéretnek G. G. czim alatt Gyülvészre, Torontálmegye. (186-1.1)

A külföldi — főleg a hazánkban annyira elterjedt cseh-országi — ásványvizek helyett partoljunk a jobb és olcsóbb hazai vizeket!

(175-3.2)

A ki egészségét szereti

mohai „STEFÁNIA“ vizet igyék.

Semmilyen más savanyuvíz ezzel nem mérkőzhetik.

Borral vegyítve élénken pezsgő, igen üdítő ital.

A t. közönség hazafias pártfogását kéri kiváló tisztelettel

a mohai „Stefánia“-forras igazgatósága.

Főrakár N.-Becskoréken: PRANDELL RUDOLF-nál.

17513/43258. es. és kir. szab.-szám.

(173-5.2)

Nedves falak és falazások kiszáritása
Hüttl vízhatlan védlemezével.

Kizárólagos gyártása

POSNANSKY és STRELITZ

chemikai halzsirkéskészítmények, tetőfedő-, facement- és asphalt-gyára által.

Központ: BÉCS, I., Maximilianstrasse II. sz.

A Hüttl-féle védlemez, mely a magas A magas cs. és kir. birodalmi hadügy- cs. és kir. birodalmi hadügyministerium ministerium a Hüttl-féle vízhatlan védle- rendelete folytán számos építkezéseknél meze tárgyában hozzánk a következő használatot: mint legmegbízhatóbb és iratot intézte:

leghathatóbb szer igazolta be magát úgy Csász. és kir. birodalmi hadügy- ministerium. 671. szám. 8. osztály.

A már fenálló nedves épületek teljes kiszáritásánál, valamint az új építkezéseknél a nedvesség meggátolására.

A Hüttl-féle vízhatlan védlemez a viztől nem folyásoltatik be; nem rothad a földben, és sem hideg, sem forróságtól nem kap repedéseket.

A Hüttl-féle vízhatlan védlemezzel épült helyiségek elkészülésükkor azonnal használhatóak.

Terjedelmes használati utasítással szolgálunk, mely szerint minden kőműves minden további utbaigazítás nélkül az illető munkálatokat előveheti.

Posnansky és Strelitz cégnek
Bécs, I., Maximilianstrasse 11. sz.

F. hó 11-éről keltezett becses beadványa folytán megengedi a birodalmi hadügyministerium, hogy azon ajánló levelekben, melyekben a „Hüttl-féle vízhatlan védlemez“ jóságát hirdeti, annak valóságára hivatkozassék. A hadügyministerium ezen lemez használatát a katonai építőhatóságoknak ajánlotta.

A hadügyminister helyett:
Bécs, 1891 febr. 18. Hermann J., vezérőrnagy.

Tavaszi gyógyítás

Nyári gyógyítás

Őszi gyógyítás

Téli gyógyítás.

Legjobb bedörzsölő szer

köszvény csúsz

és minden meghűlési

betegségek ellen.

Nagy-Becskoréken kapható Kellner József, Kovács Sándor és Moczkovesák Dezső gyógsz. uraknál.

MOLL SEIDLITZ POR

Csak akkor valódi

ha minden dobozon a gyár-
jegy, egy sas és MOLL
A. sokszorosított czége
látható.

Gyors gyógyhatás makacs gyomor- és altestbajok, gyomorgörcs, gyomorégés, nyálk, székrekedés, májbajok, vértelenség, aranyér és a legkülönböztetűbb női betegségek. — Egy eredeti doboz használati utasítással 1 frt. — Raktárak az ország minden nevezetesebb gyógyszerüzében. MOLL A. gyógyszerész, cs. és kir. udvari szállító, Bécs, Stadt, Tuchlauben 9. — Szétküldés naponta utánvét mellett. Két doboznál kevesebb nem küldetik. (8-48.16)

Elismerés MOLL A. urnak Bécsben.
Ülő foglalkozásomnál az ön Moll-féle Seidlitzporai igen jó hatást gyakorolnak; ismerem ezt egyszer s mindenkorra és szívvelyes „Isten fizesse meg“-et mondok érte; ezek a gyomrot jóvá és főt könnyűvé teszik.
Tisztelettel Steinko P. J., lelkész Honnetschlagban.

MOLL FELE FRANCIA BORSZESZ ES SO

Csak akkor valódi

ha minden üveg MOLL
A. védjegyet és aláírását
viseli.

Bedörzsölésül sikeres használati közzvény, csúsz, sebnél, daganatok, gyulladáskor. Belsőleg vízzel vegyítve lirtelen rosszulét, hányás, kolika és hasmenés. — Egy üveg ára használati utasítással 90 kr. — Raktárak az ország minden nevezetes gyógyszerüzében és anyagkereskedéseiben. — MOLL A. gyógyszerész, cs. és kir. udvari szállító, Bécs, Stadt, Tuchlauben 9. — Szétküldés naponta utánvét mellett. Két üvegnél kevesebb nem küldetik.

Elismerés MOLL A. gyógsz. urak Bécsben.
Küldjön nekem 50 üveggel, mivel az emberiség segítségére készletet óhajtok tartani magamnál.
Mély tisztelettel Hornof, lelkész Micholupban.

Nyomatott a kiadó Pleitz Fer. Pálnál Nagy-Becskoréken.